

послужили анотації науково-технічних статей, надруковані в «Наукових записках» Української академії друкарства за 2015 р. [2; 3].

У результаті дослідження анотацій науково-технічних статей є підстави виокремити такі лексичні та граматичні інтерференції:

1. Уживання лексичних калюк з російської мови: *на даний момент* (правильно – *на цей*), *виділено відмінності* (правильно – *виокремлено*), *навиків роботи* (правильно – *навичок*), *проблема включає в себе* (правильно – *полягає*), *вигоди від використання технологій* (правильно – *переваги використання, застосування*), *дозволяє* (правильно – *дає змогу, можливість, уможлиблює*) тощо.

2. Неврахування розбіжностей у смислових структурах багатозначних та однозначних слів української та російської мов. Слово «*задача*» в російській мові є багатозначним, зокрема вживане в таких значеннях: 1) питання, що його розв'язують шляхом обчислень за певною умовою; 2) визначений наперед обсяг роботи, те, що хочуть здійснити. Натомість в українській мові для названих вище значень є два відповідники – «*задача*» й «*завдання*». А тому помилковим є вживання слова «*задача*» в такому контексті: *розв'язано задачу згину трансверсально-ізотропної балки*.

3. Ненормативне вживання применникових конструкцій: *при розробці рекомендації* (правильно – *під час, розробляючи рекомендації*), *при допомозі варіаційного методу Лагранжа* (правильно – *за допомогою*), *при наявності системи контролю* (правильно – *за наявності*), *з метою одержання якісного зображення* (правильно – *для одержання*).

Отже, мовна інтерференція тісно пов'язана з мовною свідомістю продуцента усного чи писемного мовлення. Дотримання мовленнєвих норм в анотації наукового джерела є показником її якості, сприяє ефективній комунікації, порозумінню між адресантом та адресатом мовлення.

Джерела та література

1. Вайнрайх У. Одноязычие и многоязычие / У. Вайнрайх // Новое в лингвистике. – М., 1972. – Вып. 6. – С. 22 ; 25–60.

2. Науково-технічний збірник «Наукові записки» [Текст] / Укр. акад. друк. ; [уклад.: Б. В. Дурняк, О. М. Васиши, О. В. Мельников]. – Л. : Укр. акад. друк., 2015. – № 1 (Серія «Технічні науки»). – 125 с.

3. Науково-технічний збірник «Наукові записки» [Текст] / Укр. акад. друк. ; [уклад.: Б. В. Дурняк, О. М. Васиши, О. В. Мельников]. – Л. : Укр. акад. друк., 2015. – № 2 (Серія «Технічні науки»). – 127 с.

**Ольга Блашків
м. Тернопіль**

ДІЛОВИЙ ТЕКСТ В УМОВАХ ЗРОСТАННЯ ІНТЕНСИВНОСТІ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКІВ ЛІНГВІСТИКИ ТЕКСТУ, АНАЛІЗУ ДИСКУРСУ, ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ

У сучасну інформаційну епоху не випадковим є науковий інтерес до глобалізації в різних галузях знання, в тому числі й у сфері документознавства.

У науковій сфері ці процеси зумовлені природною ходою суспільної еволюції та прогресивним розвитком наукових дисциплін. Під впливом глобалізаційних процесів відбувається й перебудова міждисциплінарних зв'язків: помітнішими стали тенденції універсалізації, руйнування міждисциплінарних кордонів, взаємозалежність і взаємодія суміжних дисциплін.

Посилений наприкінці ХХ ст. науковий інтерес дослідників до тексту і зумовлений ним розвиток науки про текст (лінгвістики тексту) спостерігався і в мовознавстві СРСР, та активні процеси проявилися в зарубіжній лінгвістиці. За кордоном наукова течія, що об'єднувала дослідників тексту, отримала назву «аналіз дискурсу» (Discourse Analysis). Проте аналіз дискурсу – це теорія, що охоплює більш широке коло проблем, ніж лінгвістика тексту. Під дискурсом розуміють як складне комунікативне явище, що містить в собі не лише текст, а й екстралінгвістичні фактори (знання й уявлення про світ, вірування, думки, цілі та установки учасників комунікації), необхідні для розуміння тексту.

Виникнення на Заході структурної антропології (роботи Леві-Стросса), розвиток структурної лінгвістики з її інтересом до аналізу наративу (роботи Р. Барта, А.-Ж. Греймаса, Ц. Тодорова та ін.) і відродження семіотики (Ч. Моррис) дозволили вченим встановлювати міждисциплінарні відповідності і зв'язки. Дослідження у сфері лінгвістичної антропології в діяльності американських науковців Д. Хаймса і Дж. Гамперца також заклали основи для широкого вивчення дискурсу і комунікації. Важливим в підході закордонних дослідників було те, що вони відзначали соціальну природу тексту, його статус як частини процесу суспільної діяльності. В роботах таких лінгвістів, як М. Стаббс, Дж. Браун, М. Фавколт, Н. Феєрклав, Т. ван Дейк акцентовано необхідність аналізу лінгвістичного змісту тексту з урахуванням екстралінгвістичних факторів, впливу соціального контексту як на вибір мовних засобів при створенні тексту, так і на залучення певних ресурсів для його інтерпретації [1].

Теорія і практика перекладу підтверджує той факт, що текст створюється, сприймається, інтерпретується адекватно лише з урахуванням функціонального, ситуативного і соціального контексту. Аналіз дискурсу допомагає перекладачеві сприймати текст як знакову систему, що відображає різноманітні параметри лінгвістичної та екстралінгвістичної природи, які не лише не повинні бути втраченими при перекладі, а й, навпаки, мають сприяти найбільш адекватному тлумаченню, що, в свою чергу, спомагає кращому сприйняттю в міжкультурному спілкуванні.

Такі зарубіжні дослідники, як Хатим Б. та Мейсон Й., аналізуючи текст з позицій саме теорії і практики перекладу, звертали увагу на найважливіші параметри дискурсу, в соціально-комунікативному полі якого текст функціонує. На їхню думку, при аналізі тексту необхідно враховувати, по-перше, *field of discourse*, тобто сферу діяльності, яка відображає соціальні функції тексту (наприклад, сфера приватного спілкування, ділове спілкування).

По-друге, *mode of discourse*, тобто спосіб реалізації дискурсу. Йдеться про маніфестацію сутності мовного коду, що використовується. За способом

реалізації дискурсу він поділяється на усний і писемний, а останні, в свою чергу, можна надалі диференціювати: усний дискурс – на спонтанний і підготовлений; писемний – на написаний для відтворення вголос, написаний не для відтворення вголос і написаний для, так би мовити, спонтанного проголошення [2, р. 49]. Ці підвиди дискурсу теж класифікуються ще за більш детальними диференційними ознаками. Вагомим аспектом способу реалізації дискурсу є канал комунікації (наприклад, телефонна розмова, лист).

По-третє, *tenor of discourse*, тобто характер відносин між продуцентом і реципієнтом. Цей параметр можна проаналізувати в діапазоні основного поділу на формальний характер стосунків і неформальний, які можуть бути деталізовані й уточнені як: ввічливий, розмовний, особистісний і под. В пропонованій структурі всі три аспекти дискурсу взаємозв'язані і взаємозалежні. Так, наприклад, для функціональної сфери ділового листа характерним є формальний, ввічливий характер відносин, писемний спосіб і канал комунікації. Для більш типових чи стереотипних ситуацій вибір варіантів в межах вищеперелічених аспектів більш обмежений.

Пропоновані основні положення теорії дискурсивного аналізу відображають різноманітність підходів у дослідженні тексту. Таке розмаїття напрямів, підходів і методів дослідження тексту як в українському, так і зарубіжному мовознавстві лише підтверджує той факт, що текст як складне комунікативно-мовленнєве явище, як типізована модель побудови конкретних мовленнєвих зразків залишається й досі актуальним об'єктом дослідження. Досі недостатньо розробленими залишаються питання дослідження різноманітних функціонально-стильових жанрів тексту в цілому і ділового тексту зокрема, опису й визначення національних, культурних характеристик тексту; запровадження універсальних критеріїв для побудови типології текстів; ефективного залучення досягнень інших гуманітарних дисциплін, зокрема, культурології, соціології та інших суміжних з лінгвістикою галузей, таких як стилістика, теорія перекладу для зусебічного й поглибленого дослідження тексту та ін.

Джерела та література

1. Барт Р. Текстовий аналіз // Новое в зарубежной лингвистике / Р. Барт. – М. : Прогресс, 1980. – Вып. 9. – С. 307–312.
2. Hatim B., Mason J. Discourse and the Translation / B. Hatim, J. Mason. – London : LONGMAN, 1990. – 258 p.
3. Methods for Studying Language Production / L. Menn & N. B. Ratner eds. – NJ : Erlbaum, 2000. – pp.vi + 438 p.

**Олеся Сільчук, Яніна Тагільцева
м. Полтава**

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ СКОРОЧЕНЬ У ГАЛУЗІ МЕХАНІЗАЦІЇ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА

В умовах стрімкого науково-технічного прогресу особливої актуальності набуває перекладацька діяльність. Надзвичайно зростає попит на переклад як засіб, який полегшує та покращує економічні, суспільно-